

Dr. JOŽE ŠORN (1921—1982)

PETER VODOPIVEC

Včasih je ob izgubi človeka, ki nam je bil drag in smo ga cenili, laže molčati kot iskati besede, ki naj nam ponovno priključijo v spomin njegovo delo in njegovo življenjsko pot. Smrt Jožeta Šorna le dobro leto po njegovi šestdesetletnici, je eno tistih krutih dejstev, ki jih je težko zajeti z besedo. Še v prvi številki 29. letnika našega časopisa, ki mu je bil zvest vse od njegovega nastanka leta 1953 (najprej kot njegov »upravnik«, nato kot odgovorni urednik in končno zopet kot član uredništva), smo mu člani uredništva — s člankom Ferda Gestrina — zaželeli vse najboljše, v upanju, da bo premagal težko bolezen in se lahko vrnil k delu. Toda bolezen je bila močnejša od upanj in trdne volje do življenja, ki je v Jožetu Šornu tlela vse do poslednjega trenutka. Jože Šorn je umrl 12. julija 1982.

Ferdo Gestrin je v jubilejnem članku ob Jožetovi šestdesetletnici podrobneje orisal njegovo delo in njegovo življenjsko pot. Življenjsko pot, ki je vodila iz proletarske sredine, skozi številna odrekovanja in stiske, do diplome in doktorata iz zgodovinskih ved. Delo, ki razkriva Jožeta Šorna kot predanega, izredno marljivega zgodovinarja, tesno povezanega z arhivskim gradivom, najprej na delovnem mestu arhivarja in nato raziskovalca slovenske gospodarske zgodovine. To Šornovo zanimanje za gospodarsko zgodovino nikakor ni bilo naključno, temveč rezultat zelo določnega spoznanja, da ni mogoče napisati celovite narodne zgodovine brez natančnejšega poznavanja njene gospodarske osnove. Pri tem je Jožeta Šorna zanimala predvsem zgodovina neagrarnih gospodarskih panog, ki jim je dotedanje zgodovinopisje posvetilo razmeroma malo pozornosti, pri svojem raziskovanju pa je najraje oral ledino. Večina njegovih razprav počiva na arhivskem gradivu, zbranim v domačih in tujih arhivih, in se loteva še neraziskanih vprašanj iz zgodovine obrti, manufakturne proizvodnje, prometa, rudarstva itd. Hkrati je bilo njegovo glavno zanimanje usmerjeno k 18. in 19. stoletju, čeprav je s posameznimi razpravami posegel tudi v zgodnejša obdobja in v zadnjem času celo v 20. stoletje. V številnih razpravah je Jože Šorn kot prvi natančneje, s podrobnimi podatki in kvantitativnimi izračuni, predstavil obseg proizvodnje posameznih obrti in ne-

agrarnih gospodarskih panog in opozoril na njihov pomen v gospodarskem razvoju slovenskih dežel. Njegovo glavno delo — sinteza zgodovine neagrarnih panog od 18. stoletja do prve svetovne vojne — je na žalost ostalo neizdano, čeprav je Šorn rokopis za obdobje do šestdesetih let 19. stoletja povsem pripravil za tisk.

V slovenskem zgodovinopisju nastaja s smrtjo Jožeta Šorna globoka vrzel, ki jo bo le težko zapolniti. Jožetovo odsotnost pa bomo težko občutili tudi v uredništvih strokovnih zgodovinskih časopisov. Tesno povezan s tiskarskim delom od svojih mladih nog se je Jože Šorn z vso vnemo posvetil delu v uredništvu treh zgodovinskih revij: Zgodovinskega časopisa, Prispevkov za zgodovino delavskega gibanja in Kronike. Pri vseh treh je med drugim opravljal tehnične posle in pozorno spremljal njihovo delo in izdajateljske težave tudi potem, ko se je kot urednik umaknil v ozadje. S Kroniko sta ga dodatno povezovala smisel za drobno delo in prepričanje, da drobne analize z drobnimi podatki pomembno dopolnjujejo in včasih celo spreminjajo zgodovinsko sliko in so zato osnova vsake širše sinteze.

Vsem, ki smo ga poznali in z njim sodelovali pa bo seveda najbolj ostala v spominu njegova človeška podoba. Podoba nekoliko samosvojega, hudomušnega in zelo nesebičnega človeka. In takšnega bomo Jožeta Šorna najteže pogrešali.

Razpravo, ki jo objavljamo, je Jože Šorn napisal za zbornik »Kärnten — Volksabstimmung 1920«, ki ga je leta 1981 izdala založba Löcker na Dunaju in je ena njegovih zadnjih strokovnih objav. Razprava opozarja na gospodarske odnose med republiko Avstrijo, Slovenijo in Kraljevino SHS v času zaostrenih jugoslovansko-avstrijskih razmerij zaradi vprašanja slovenske severne meje, torej v obdobju med koncem prve svetovne vojne in koroškim plebiscitom. Razprava razkriva, da so bili gospodarski stiki precej drugačni kot politični odnosi, saj je dosegla menjava znaten obseg in je postala v kriznih mesecih Kraljevina SHS pomemben dobavitelj hrane za Koroško in ostale avstrijske pokrajine. Razprava v slovenščini še ni bila objavljena.